

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.618.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 6037 Pani Posłanki Marceliny Zawiszy w sprawie prac nad ustawą o asystencji osobistej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Ustawa o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami ma na celu wprowadzenie systemowych rozwiązań, które zagwarantują stabilność i powszechność dostępu przedmiotowej usługi osobom z różnymi niepełnosprawnościami, zgodnie z ich potrzebami, preferencjami oraz prawem do niezależnego życia, o którym mowa w art. 19 Konwencji ONZ o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami, którą Polska ratyfikowała w 2012 r., a także w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.

Wprowadzenie systemowych rozwiązań umożliwi precyzyjne kierowanie do osób z niepełnosprawnościami wsparcia adekwatnego do ich potrzeb. Usługa asystencji osobistej będzie przy tym przyznawana na mocy decyzji administracyjnej, co zapewni ochronę praw osób zainteresowanych.

Podkreślić trzeba, że projektowana ustawa wychodzi naprzeciw postulatом zgłaszanym od wielu lat przez osoby z niepełnosprawnościami i stronę społeczną. Przy tworzeniu regulacji zawartych w projekcie uwzględniono rozwiązania wypracowane w licznych programach, projektach i pilotażach oraz wnioski wyciągnięte z doświadczeń towarzyszących ich wdrożeniu. Czyni to projektowana ustawa jednym z najbardziej społecznych aktów w historii polskiej legislacji. Ustawa o asystencji osobistej będzie miała pozytywny i znaczący wpływ na życie ok. 100 tys. osób z niepełnosprawnościami oraz ok. 500 tys. ich bliskich i opiekunów, stale udzielających im wsparcia.

Projekt ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (nr UD168) został wpisany do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów i wraz z Uzasadnieniem oraz Oceną Skutków Regulacji (OSR) jest dostępny na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny, pod adresem: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12392400>

Ponadto, informuję, że projekt został skierowany do uzgodnień oraz konsultacji publicznych, które zgodnie z przyjętym harmonogramem prac zakończyły się 15 stycznia 2025 r. Planowanym terminem przyjęcia projektu przez Radę Ministrów jest I kwartał 2025 r.

Aktualna wersja OSR zakłada, że w 2025 r., przed rozpoczęciem świadczenia usługi asystencji osobistej, będzie miała miejsce realizacja licznych działań przygotowawczych, takich jak opracowanie systemów informatycznych, przeszkolenie zespołów ds. ustalania prawa do asystencji osobistej oraz certyfikacja realizatorów usługi. Świadczenie wsparcia rozpocznie się w 2026 roku.

Środki finansowe na pokrycie kosztów działań zaplanowanych na rok 2025 zostały zabezpieczone w budżecie i są niższe z uwagi na fakt, iż przed rozpoczęciem świadczenia

usługi asystencji osobistej niezbędna jest realizacja wspomnianych działań przygotowawczych.

Resortem odpowiedzialnym za projekt ustawy, powstały z inicjatywy Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, jest Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Ustawowe wprowadzenie asystencji osobistej znacząco podniesie poziom niezależności i komfortu życia osób z niepełnosprawnościami. Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami, za pośrednictwem usług asystencji osobistej, podejmowania i realizowania decyzji dotyczących ich codziennego życia, przyczynia się do ograniczenia systemowej dyskryminacji i jest kluczowe dla ich niezależności oraz aktywnego udziału w życiu społecznym i zawodowym. Niemożność zaspokojenia w sposób godny podstawowych potrzeb życiowych, dotyczących samoobsługi lub uzależnienie w tym zakresie od członków rodziny nie pozwala osobom z niepełnosprawnościami na osiągnięcie pełnego dobrostanu psychofizycznego. Ponadto brak systemowego wsparcia w postaci asystencji osobistej znacząco obciąża ich rodziny oraz opiekunów sprawiając, że wspieranie osób z niepełnosprawnościami w życiu codziennym staje się główną, a często – z konieczności – jedyną rolą społeczną, którą podejmują osoby opiekuńcze. Wprowadzenie rozwiązań przewidzianych w projektowanej ustawie odciąży te osoby, pozwalając im na długoterminowe planowanie swojej aktywności życiowej, w tym zawodowej, oraz całościową poprawę jakości ich życia.

Ustawa o asystencji osobistej umożliwi osobom z niepełnosprawnościami złożenie wniosku o przydzielenie asystenta i korzystanie z jego usługi bezpłatnie (asystencja osobista będzie finansowana z budżetu państwa). Wniosek będą mogli złożyć obywatele Polski oraz cudzoziemcy legalnie mieszkający i przebywający na terenie kraju. Do ubiegania się o bezpłatną asystencję osobistą uprawnione będą osoby:

- w wieku 18-65 lat, posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, które uzyskają w skali poziomu potrzeby wsparcia łącznie co najmniej 80 punktów,
- w wieku 13-18 lat, posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności z określonymi wskazaniem.

Prawo do asystencji osobistej ustalane będzie na wniosek, wraz formularzem samooceny składany do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania Zespołu ustalającego prawo do asystencji osobistej, Wniosek będzie mogła złożyć również osoba z niepełnosprawnością, która jest ubezwłasnowolniona albo, za zgodą osoby ubezwłasnowolnionej, jej opiekun prawny lub osoba stale ją wspierająca. Wniosek będzie można złożyć również za pośrednictwem profilu informacyjnego lub dedykowanego systemu informatycznego. W szczególnych przypadkach, powiat będzie zapewniał osobie z niepełnosprawnością wsparcie w poprawnym złożeniu wniosku w jej miejscu pobytu.

Realizator asystencji osobistej to podmiot, który będzie organizował tę usługę dla danej osoby z niepełnosprawnością. Osoba z niepełnosprawnością sama wybierze jednego realizatora za pomocą profilu informacyjnego lub systemu informatycznego. Możliwe będzie również dokonanie zmiany realizatora przez złożenie wniosku.

Realizatorem asystencji osobistej będzie powiat lub inny podmiot wpisany do Rejestru Realizatorów Asystencji Osobistej, np. organizacja pozarządowa działająca na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Jeżeli osoba z niepełnosprawnością wybierze powiat jako realizatora asystencji osobistej, wówczas jednostka ta będzie zobligowana do zapewnienia jej asystenta. Obowiązkiem powiatu będzie też zapewnienie asystentom specjalistycznych

szkoleń z zakresu asystencji osobistej, pierwszej pomocy i ewakuacji osób z niepełnosprawnościami.

Powstanie rejestr asystentów osobistych. Osoba z niepełnosprawnością będzie mogła sama wskazać asystenta realizatorowi, który zostanie uwzględniony w rejestrze. Jeżeli nie zrobi tego samodzielnie, realizator usługi przedstawi tej osobie co najmniej dwóch kandydatów zdolnych do jej świadczenia. Osoba niepełnoletnia i ubezwłasnowolniona dokona wyboru za zgodą przedstawiciela ustawowego. Rejestr asystentów osobistych oraz kandydatów na asystentów osobistych będzie prowadzony przez wojewodę. Asystentem osobistym będzie mogła zostać osoba, która:

- będzie posiadać kwalifikacje asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekuna osoby starszej, opiekuna medycznego, pedagoga, psychologa, terapeuty zajęciowego, pracownika socjalnego, pielęgniarki, fizjoterapeuty lub
- będzie miała co najmniej 6-miesięczne udokumentowane doświadczenie w udzielaniu bezpośredniego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami.

Osoba z niepełnosprawnością będzie mogła korzystać z usług kilku asystentów w tym samym miejscu i czasie. Umowa na świadczenie usługi podpisywana będzie z każdym asystentem z osobna. Po wyborze asystenta, osoba z niepełnosprawnością, asystent i realizator usługi podpiszą umowę trójstronną, a osoba z niepełnosprawnością zarejestruje swoje konto w systemie teleinformatycznym. W imieniu osób ubezwłasnowolnionych i nieletnich rejestracji dokona opiekun prawny lub osoba stale wspierająca.

Pełnoletnia osoba z niepełnosprawnością będzie mogła sama zatrudnić asystenta składając odpowiednie oświadczenie oraz przechodząc pomyślnie specjalne szkolenie w zakresie samodzielnego zatrudniania asystenta osobistego i zarządzania asystencją osobistą. Osoba posiadająca ograniczoną zdolność do czynności prawnych będzie mogła złożyć oświadczenie za zgodą opiekuna prawnego. W oświadczeniu osoba z niepełnosprawnością zadeklaruje samodzielne zatrudnienie asystenta oraz sposób rozliczania i prowadzenie dokumentacji związanej z zatrudnieniem asystenta. W tym przypadku Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekaże środki na realizację asystencji osobistej na wyodrębnione w tym celu konto bankowe użytkownika. Użytkownik będzie miał również zapewnione dodatkowe środki na zarządzanie nimi pod względem kadrowym czy księgowym.

Efektom uchwalenia - wzorem wielu innych krajów europejskich - omawianego rozwiązania, będzie pierwsze w historii polskiej legislacji wdrożenie na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami tzw. budżetu osobistego (personal budget), wskazywanego jako jedno z fundamentalnych rozwiązań wspierających niezależne życie osób z niepełnosprawnościami.

Osoba z niepełnosprawnością samodzielnie zatrudniająca asystenta, będzie mogła zapewnić mu szkolenia z pierwszej pomocy oraz przeszkolenie z zakresu ewakuacji osób z niepełnosprawnościami dla asystentów osobistych poprzez wybór realizacji tych działań przez inny niż powiat podmiot. Asystent będzie udzielać osobie z niepełnosprawnością wsparcia przy:

- czynnościach związanych z higieną,
- czynnościach medycznych zleconych przez lekarza,
- czynnościach domowych,
- przemieszczaniu się,
- komunikowaniu się z innymi osobami,
- w pracy,

- w podejmowaniu aktywności społecznych.

Jeżeli do zakresu obowiązków asystenta będą należeć czynności medyczno-pielęgnacyjne, wówczas będzie on zobligowany do odbycia odpowiedniego szkolenia, a co więcej, będzie musiał uzyskać zgodę osoby z niepełnosprawnością lub jej przedstawiciela prawnego na wykonywanie tych czynności. Zgoda będzie uwzględniona w umowie. Asystentem osobistym będzie mogła zostać osoba pełnoletnia, która między innymi:

- ukończyła szkolenie dla asystentów osobistych,
- ukończyła szkolenie z pierwszej pomocy i ewakuacji osób z niepełnosprawnościami,
- przeszła indywidualny instruktaż udzielania wsparcia konkretnej osobie,
- nie będzie spokrewniona z osobą, którą miałaby wspierać,
- spełnia inne formalne wymogi ustawowe, również związane z niekaralnością,
- zostanie wpisana do rejestru asystentów osobistych.

Asystent będzie mógł korzystać ze wsparcia psychologicznego w formie superwizji, w wymiarze nie mniejszym niż 2 godziny co pół roku.

Dostęp do asystencji osobistej ma na celu zmniejszenie zależności od opieki nieformalnej, dlatego też zdecydowanie niezasadne jest, aby członek rodziny mógł pełnić funkcję asystenta osobistego wobec osoby bliskiej.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Łukasz Krasoń

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/